

Hoeveel hoogbegaafde meisjes kent u? Uit onderzoek blijkt dat er ongeveer net zoveel hoogbegaafde meisjes zijn als jongens. Toch zijn meisjes moeilijker te identificeren als hoogbegaafd, niet alleen voor leerkrachten maar ook voor ouders. Renata Hamsikova springt op de bres voor deze bijzondere, omvangrijke groep getalenteerde kinderen.

Hoogbegaafde meisjes in de klas

Een bijzonder fenomeen

Ouders zijn soms ten einde raad.

'Mijn dochter kon lezen voordat ze naar school ging. Ze las korte zinnen met 3,5 jaar. Nu zit ze een half jaar op school en zegt dat ze niet meer kan lezen. Als ik vraag waarom, antwoordt ze: de kinderen in de klas lezen ook niet.'

'Onze dochter kon al heel vroeg praten met volzinnen, ze kon lezen met 4,5 jaar en ze is altijd geïnteresseerd in de wereld en mensen. Ze zit nu in groep 5, haar CITO-scores lopen behoorlijk achteruit, ze denkt dat ze niet kan rekenen en haar zelfbeeld is laag.'

'Leoniek heeft thuis een vrij nauwkeurige kaart van de wereld getekend. Ze weet waar de Verenigde Staten liggen, Brazilië, Zuid-Afrika, Turkije, Nederland en nog meer landen. Van school neemt ze koppoters mee naar huis. Mama, zo wordt op school getekend!'

'Eva zat toen in groep 3. De juf legde aan kinderen uit dat $3+5$ hetzelfde is als $5+3$. Ze vroeg toen of $3-5$ hetzelfde was als $5-3$. Dat kon niet, riepen de meeste kinderen, want $3-5$ kon je niet berekenen. Onze dochter zei toen dat het wel kon, want dan krijg je een cijfer onder de nul. 2 onder. Dat heeft ze toen helemaal zelf bedacht.'

De meeste ouders van hoogbegaafde meisjes denken met weemoed terug aan de periode voordat hun dochter naar school ging. Veel ouders refereren aan deze periode en verbazen zich hoe het kan dat hun kind dat met wijde ogen de wereld verkende, dat zeker en energiek was, langzaam aan getroffen werd door verlegenheid, voorzichtigheid, apathisch gedrag en uiteindelijk geïsoleerd raakte van de leeftijdgenoten. Na een paar maanden school zijn alle talenten en interesses van vroeger amper zichtbaar.

AANPASSING

Hoogbegaafde meisjes zijn, net als alle andere hoogbegaafde mensen, intens en gevoelig. Vooral de intensiteit en emotionele hooggevoeligheid maken dat meisjes zich sociaal wenselijk gedragen. Ze willen aan verwachtingen van anderen voldoen en het 'goed doen'. Ze letten op wat de leerkracht verwacht van de klas en doen het braaf na. De sociale aanpassing kan zo ver gaan, dat ze op den duur zelf niet meer weten wie ze werkelijk zijn.

In een klas is het meestal moeilijk voor alle kinderen die 'anders' zijn. Mensen houden over het algemeen niet van 'anders'. Daarom voelen hoogbegaafde meisjes zich vaak buitengesloten. Ze hebben geen aansluiting met leeftijdgenoten, ze leren anders en ze begrijpen soms schijnbaar eenvoudige opdrachten of instructies niet. Ook doorgronden ze sociale interacties sneller en hebben ze andere interesses. De diepgang

Druk van leeftijdgenoten is groot. Het is slimmer om niet al te slim te zijn.

De meeste ouders van hoogbegaafde meisjes denken met weemoed terug aan de periode voordat hun dochter naar school ging. Veel ouders refereren aan deze periode en verbazen zich hoe het kan dat hun kind dat met wijde ogen de wereld verkende, dat zeker en energiek was, langzaam aan getroffen werd door verlegenheid, voorzichtigheid, apathisch gedrag en uiteindelijk geïsoleerd raakte van de leeftijdgenoten.

van hun denken en onderwerpen die hen interesseren kunnen ze vaak niet delen met klasgenoten. Haal daar nog de enorme intensiteit, empathie en de grote woordenschat bij en u kunt zich misschien voorstellen hoe zo'n meisje probeert te overleven in een reguliere klas.

HET AFGLIJDEN VAN ZELFRESPECT

Veel onderzoeken hebben een geleidelijk verlies van zelfrespect bij meisjes tijdens hun schoolcarrière aangetoond. Dit begint al vroeg. Tussen de 5e groep van de basisschool en de 2e klas van het voortgezet onderwijs daalt het zelfrespect van hoogbegaafde meisjes aanzienlijk (Klein & Zebras, 1996). Omgekeerd worden kenmerken als perfectionisme, hopeloosheid en ontmoediging duidelijker met de jaren. Dit zou te maken kunnen hebben met het conflict tussen psychologische behoeften van hoogbegaafde meisjes en verwachtingen van de maatschappij, waarbij vrouwen een bepaalde rol

mige hoogbegaafde meisjes komen tot de conclusie dat academische competitie vermeden zou moeten worden om vriendschappen te behouden, ook al betekent het dat ze hun talenten niet of nauwelijks kunnen ontplooiën.

TALENTEN CAMOUFLEREN

Veel hoogbegaafde meisjes ontkennen of camoufleren hun talenten op weg naar volwassenheid. Ze zien de nadelen van het hoogbegaafd zijn. Ze voelen zich genoodzaakt te kiezen tussen populariteit of het halen van academische doelen. Sociale relaties winnen het vaak van intellectuele interesses. Hoogbegaafde meisjes zijn meestal beter sociaal aangepast dan hoogbegaafde jongens en daardoor pikken ze sneller sociale richtlijnen op en weten ze hoe ze zich moeten aanpassen. Om anderen plezier te doen hebben ze de neiging onder hun niveau te gaan zitten, ervoor kiezend anderen te helpen

Meisjes kunnen hun talenten niet laten zien als er niet de juiste voorwaarden worden geschapen.

kinderen bleek dat meisjes zich veelal aanpassen aan het niveau van hun leeftijdgenoten (Silverman, 1993).

Hoogbegaafde meisjes kunnen meisjes zijn die:

- goed presteren maar blind blijven voor wat ze willen bereiken;
- slecht presteren ondanks hun talenten en deze slechte prestaties toeschrijven aan hun lage intelligentie;
- niet geïnteresseerd in school of successen, maar wel excelleren op sociaal gebied (soms verkeren ze zelfs in de veronderstelling ze een populaire leider zijn).

Deze gedragingen zijn een signaal dat hoogbegaafde meisjes dringend hulp nodig hebben. Deze signalen verzwakken naarmate deze meisjes ouder worden.

TALENT ONTDEKKEN EN ONTPLOOIEN

Ze hebben in het bijzonder steun nodig bij het nadenken over het dilemma dat ze hun talent moeten laten zien én ontwikkelen en tevens hun sociale aanpassin-

gen moeten herkennen. Ze moeten ontdekken wat het onderwijs te bieden heeft en ook moeten ze ervaren dat het onderwijs hun niet altijd tegemoet komt. Voor de leerkrachten geldt dat ze hoogbegaafde meisjes moeten leren begrijpen (intensiteit, emotionele gevoeligheid, empathie, sociale betrokkenheid, aanpassing, veel doordenken en nadenken, pleasen). Ook zij zullen hun voelsprietten op dit vlak optimaal moeten gebruiken, omdat veel meisjes niet eens van het bestaan van hun talenten weten. Ze weten vaak alleen dat ze anders zijn, anders voelen, maar hebben hierbij eerder een negatieve dan een positieve connotatie.

Om gedragingen die wijzen op hoogbegaafdheid te kunnen ontdekken, zouden de leerkrachten het activiteitenaanbod waarbij talent tevoorschijn kan komen moeten verbreden. Testen en klassikale opdrachten laten niet altijd talent bij meisjes zien. Ze lijken gemiddelde studenten totdat een unieke opdracht of een idee hen inspireert.

Laat hoogbegaafde meisjes vrij in het kiezen van de manier waarop ze willen onderzoeken. Plan activiteiten

Renata Hamsikova

KIM UIT GROEP 5 IS EEN BIJZONDER MEISJE

Kim zit in groep 5. De ouders hebben mij benaderd omdat ze merken dat Kim niet meer naar school wil. Haar CITO-scores zijn slecht, ze is niet gemotiveerd en ze heeft weinig contacten in de klas. Onlangs is Kim via de school getest, daar kwam een IQ van 82 uit. De ouders schrokken van dit resultaat. Zij dachten altijd dat hun dochter hoogbegaafd was. Tot voor kort en tot de uitslag van deze test. Want nu gingen ze twijfelen.

Ik heb Kim ontmoet voor een didactisch onderzoek. Ze was voorzichtig, bang om fouten te maken en dacht bij veel opdrachten dat ze het niet kon. Na een korte instructie bleek dat Kim snel begreep wat de bedoeling was en ze had de meeste opdrachten goed gemaakt. Tijdens mijn contact met Kim bleek al snel dat ze een bijzonder meisje is. Ze denkt snel, heeft een grote fantasie, heeft brede interesses en praat enthousiast over allerlei onderwerpen. Ik merk dat Kim verbanden kan leggen en dat ze veel vragen produceert. Als ik mijn observaties en de beschrijving van de ouders hoe Kim was en is samenvoeg, kom ik tot de conclusie dat Kim waarschijnlijk uitzonderlijk begaafd is.

Dit onderzoek heb ik samen met de ouders op school besproken. Ik heb tijdens het gesprek uitgelegd waarom ik het vermoeden heb dat Kim uitzonderlijk begaafd is. Zij durfden dit vermoeden aan te nemen en daarop een plan voor Kim te maken. Het belangrijkste doel voor school is het welbevinden van Kim en daarvoor zijn ze bereid out of the box te denken en flexibel te zijn. En dat zijn precies de juiste eigenschappen die nodig zijn om hoogbegaafdheid bij meisjes te ontdekken.

in kleinere groepen of in paren; hoogbegaafde meisjes zullen zich vrijer voelen hun talenten te laten zien in kleinere groepen bij klasgenoten waar ze zich goed bij voelen. Een op een werken met de leerling kan ook veel opleveren. Richt sommige activiteiten op uitvinding en onderzoek. Dat biedt de leerkracht meer gelegenheid om wiskunde- en wetenschapstalenten te ontdekken.

'Ik had helemaal niet door wat Marit kon, totdat ik met haar op de gang een op een ging werken! Ze heeft zo'n grote woordenschat en zulke bijzondere ideeën! Ze durft het niet in de klas te laten zien omdat ze niet anders wil zijn', liet een van de leerkrachten mij weten.

Het is belangrijk te begrijpen dat identificatie van hoogbegaafde meisjes meer vergt dan simpelweg het uitbreiden van beschikbare methodes. Leerkrachten zullen een aantal aanpassingen in hun instructiestrategie en de manier waarop ze activiteiten organiseren moeten overwegen. Meisjes kunnen hun talenten niet laten zien als er niet de juiste voorwaarden worden geschapen. Ook een paar activiteiten die je af en toe integreert in het reguliere onderwijsaanbod kunnen deze meisjes al aanmoedigen om risico's te nemen.

Zo makkelijk ze zich aanpassen aan de klas, zo gevoelig zijn ze ook voor rolmodellen. Laat hun voorbeelden zien van vrouwen die als leiders hebben geleefd. Laat hun meisjes zien die eigenaardig, gepassioneerd en gevoelig werken. Laat hun zien hoe *goed en leuk* het kan zijn om hoogbegaafd te zijn.

REFERENTIES

- Garrison, C.N. (1989). The emotional foundation of gifted girls. *Understanding Our Gifted*, 2(1), 1, 10-12.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Kerr, B.A. (1994). *Smart girls two: A new psychology of girls, women and giftedness*. Dayton: Ohio Psychology Press.
- Sadker, M. & Sadker, D. (1994). *Failing at fairness: How America's schools cheat girls*. New York: Scribners Sons.
- Klein, A.G. & Zebard, D. (1996). Self-concept and gifted girls: A cross sectional study of intellectually gifted females in grades 3, 5, 8. *Roeper Review* 19, 30-35.
- Kline, B. E., & Short, E. B. (1991). Changes in emotional resilience: Gifted adolescent females. *Roeper Review*, 13, 118-121.
- Silverman, L. K. (1993c). Social development, leadership, and gender issues. In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the gifted and talented* (pp. 291-327). Denver: Love.
- Smutny, J.F. (1999). Gifted girls. *Understanding our gifted*. Vol. 11, No. 2, pp. 9-13 *Open space communications*
- Torrance, E.R (1977). *Discovery and nurturance of giftedness in the culturally different*. Reston, VA: Council for Exceptional Children.
- Torrance, E. P. (1983.) The importance of falling in love with something. *Creative Child and Adult Quarterly*, 8 (2), 72-78.